

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. לא אכלה דרך כבוד ... בכדינר 1.
- ב. אכלה ערלה שביעית וכלאים ה"ז חזקה..... 3.
- ג. המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה כמוציא על נכסי אחר דמי 3.
- ד. מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל ... הוציא ולא אכל ישבע כמה הוציא ויטול 4.
- ה. מהיורד לתוך שדה חבירו ונמעה שלא ברשות שמין לו וידו על התחתונה..... 4.
- ו. חזינן אי בעל ארים הוא איסתלק ליה בעל אסתלקו להו אי בעל לאו ארים הוא ארעא לאריסי קיימא..... 6.
- ז. איתתא דעיילה ליה לגברא תרתי אמהתא אזל גברא נסיב איתתא אחריתי עייל לה חדא מניהו ... צווחה לא אשגח בה ... משום רווח ביתא והא קא רווח..... 7.
- ח. והלכתא בעל שמכר קרקע לפירות לא עשה ולא כלום ... משום רווח ביתא ... ארעא דמקרב למתא ... בעל ארים הוא ... זווי וקא עביר בהו עיסקא 8.
- ט. שומרת יבם שנפלו לה נכסים שמוכרת ונותנת וקיים 9.
- י. מתה ... נכסים בחזקתן וכתובה בחזקת יורשי הבעל נכסים הנכנסים והיוצאים עמה בחזקת יורשי האב 9.
- יא. הניח אחיו מעות ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות פירות התלושין מן הקרקע ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות..... 10.
- יב. כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר בלבד שתהא כתובה על נכסי בעלה הראשון 11.

דף פ.

א. לא אכלה דרך כבוד ... בכדינר ...

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

המוציא הוצאות¹ על נכסי מלוג של אשתו להשביח הנכסים או לאכילת הפירות². וגירשה³, אם נהנה משבח ההוצאה קודם גירושין⁴, כגון שהוציא הוצאות חרישה, אף על פי שהוציא הרבה ואכל גרוגרת אחת דרך כבוד בדרך איש בביתו, או שאכל כשיעור דינר שלא בדרך כבוד⁵, ואפילו האכיל לבהמתו מהזמורות⁶, אינו יכול לנכות מה שהוציא יותר על הנאתו.

לא נהנה⁷ כשיעור דלעיל, וכל שכן כשלא נהנה כלל מחוצאותיו⁸, נשבע כמה הוציא ונוטל⁹, ואם השביח הקרן ויש בשבח יותר ממה שהוציא אינו נוטל אלא כמה שהוציא, ואם ההוצאה יתירה על השבח אינו נוטל אלא כמה שהשביח¹⁰.

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז פה ז

² בשו"ת חקרי לב (אהע"ז סימן למ) הביא בשם הריטב"א שאפילו אין לו בהם כלום, אמרינן מה שאכל אכל ומה שהוציא הוציא, ובשם הרשב"א כתב שבנותן מתנה לאשתו שאין הבעל אוכל פירות, מסתברא שדינו כיורד ברשות, וכתב החק"ל דאפשר דלא פליגי, דהריטב"א לא איירי בשאינו אוכל פירות, אלא שיש לה רשות למכור, כגון שנתן לה בתורת נ"מ ונתן לה רשות למכור, ובה גם הרשב"א מודה שאין דינו כיורד ברשות.

³ וכתב הבי"ש (סק"י) שאפילו היא תבעה הגט באופן שכופין אותו להוציא, ה"ז כאילו גירש אותה מרצונו, ובד"מ מבואר דדוקא כשכופין אותו להוציא מדינא דגמרא, אבל אם תובעת גירושין שלא כדין, אלא מתקנת הגאונים כופין אותו להוציא, נותנים לו כל יציאותיו שהוציא יתר על מה שאכל, ויכול לעגנה עד שתתן לו, עיין שם, וכתב בשו"ע (שם סעיף ט) שאם היא מורדת ומגרשה, בין אכל ובין לא אכל נוטל הוצאה שיעור שבת, ושם (סעיף י) כתב שאם היתה קטנה ומיאנה בו, דינו כיורד ברשות ושמן לו כארס, ואם רוצה ליטול הוצאה שיעור שבת שומעין לו, ואם הוציא קימעה ואכל הרבה, מה שאכל אכל, ובמ"ש בשו"ע שדינו כיורד ברשות, ומשמע שנוטל הוצאה אף יותר מהשבת, עי' בב"ש (סק"כ) שדן בכל יורד ברשות כגון שותף אם נוטל הוצאה יותר מהשבת.

⁴ כתב בח"מ (ס"ק יא) בשם המרדכי דלאו דוקא שהוציא הוצאה נפסדת ובלתי ניכרת (נראה כונתו שזרע או חרש, או אפילו תיקן כל שהו בקרקע), אלא אפילו בנה פלטרין על הקרקע ודר בו זמן מועט ואח"כ גירשה, מיקרי הנאה, ואינה צריכה לשלם לו הבנין, שלא חילקו חז"ל בין הוצאה ניכרת לבין בלתי ניכרת, וסיים הח"מ דמ"מ צריך שיאכל מפירות הוצאה זו, אבל מה שאכל פירות ממקום אחר לא מהני, ובהפלא"ה (בקו"א) מסתפק אם יכול לומר עצי ואבני אני נוטל, ודעתו דעכ"פ כשלא נהנה כלום יכול לומר כן, עיין שם, ועי' ערך ש"י.

⁵ בטור הביא בשם הרא"ש שאכל אפילו פרוטה מהני, ובאור שמח (פכ"ג מה' אישות ה"ח) מסתפק כשאכל מדין פועל שאוכל במלאכתו, אם חשיב אכילה.

⁶ כתב בח"מ (ס"ק יב) שלדעת הרמב"ם והשו"ע צריך שיהא שוה דינר, דאכילת בהמה לא הוי דרך כבוד.

⁷ שו"ע שם

⁸ וכתב הפלא"ה בקו"א דדוקא כשגירשה אבל כשהיא תחתיו אינו יכול לומר לא אוכל הפירות ותתן לו (ההוצאות)

⁹ וכתב בב"ש (ס"ק יד) בשם הר"ן המעם משום שהוא יודע כמה הוציא והיא אינה יודעת, וכתב הרמ"א שאם היא מכחישתו אינו נוטל בשבועה, אלא נשבעת היא ולא תשלם יותר, וברמב"ם כתב תחילה ששואלין אותו כמה הוציא, ונראה כונתו שלפני שמשביעין אותו שואלין אותו כמה הוציא, ואחרי ששמין ההוצאה כנגד השבח ובאים לשלם לו, אז משביעין אותו, וקמ"ל שאין משביעין אותו מיד כמה הוציא, דשמא יתברר שאין שם שבח ונמצא נשבע על חנם, וצ"ע.

¹⁰ כדין יורד שלא ברשות שידו על התחתונה, ובמ"ש בחו"מ (סימן שעה סעיף ה), וכתב הבי"ש (ס"ק טו) בשם הר"ן דאע"ג דקיי"ל בשאר יורד שלא ברשות שנוטל כארס, וא"כ ה"נ יטול הבעל לכה"פ כארס, ותיירץ דשאני הכא שהוא אוכל הפירות הוי כשדה שאינה עשויה ליטע שאינו נוטל כארס, כמבואר שם.

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

ב. אנלה ערלה שביעית וכלאים ה"ז חזקה

קרקע בחזקת בעליה עומדת, והוא חזקת מרא קמא, ולכן קרקע הידוע ע"י עדים שיודעים שהיה בחזקת המערער אפילו יום אחד, אף על פי שעתה מחזיק אחר באותה קרקע ואוכל פירותיה או שדר בו, וטוען שקנה הקרקע מיד המערער, וזה טוען גזולה היא בידך, המערער נאמן, וישבע היסת ומוציא מיד המחזיק.

טוען המחזיק שהיה לו שטר מכר ואבד, כל שלא החזיק בה ג' שנים, אינו נאמן בכך, אבל אם החזיק בקרקע ג' שנים כראוי, והיינו שיש לו עדים שהשתמש בקרקע או בבית כבתוך שלו, וחז"ל קבעו בכל דבר איזה שימוש נקרא חזקה, וכמה זמן נחשב כג' שני חזקה, כמבואר במסכת בבא בתרא, וגם בא מכח טענה שהקרקע שלו, כגון שטוען מכרת השדה או נתת במתנה לי או לאבותי וירשתיה מהם כדין, אין מוציאין אותה מידו, אלא שיש אומרים שצריך המחזיק להשבע שבועת היסת.

ואפילו החזקה¹¹ היתה בכך שאכלה באיסור כגון ערלה וכלאים וחרש וזרע בשביעית¹², אף על פי שנהנה בעבירה, מכל מקום נהנה הוא והרי זו חזקה, ויש אומרים¹³ שאינה חזקה, שלא חשש זה למחות כיון שהפירות אסורים עליו, אלא א"כ אכל הזמורות¹⁴ או כיוצא בזה דבר שאין בו איסור¹⁵.

ג. המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה כמוציא על נכסי אחר דמי

יתומה קטנה¹⁶ שהשיא אותה אמה ואחיה שיכולה למאן אחר כך ויש לה נכסי מלוג, חשו חכמים ז"ל שמא הואיל ויכולה למאן בו יפסיד נכסיה ויקלקל אותה ולא יוציא עליהם הוצאות מה שצריכין, מפני שחושש שמא תמאן בו

¹¹ שו"ע ונו"כ חו"מ קמא יא

¹² ועיין בסמ"ע שם יח שכתב שגידוליה אסורין וצ"ע.

¹³ הרמ"א שם מהטור בשם הרא"ש

¹⁴ אפילו הוציא יותר משווי הזמורות. ש"ך שם א

¹⁵ זהו דוקא בערלה ושביעית, אבל בכלאים אף הזמורות אסורין, ומשכחת לה היתר בזמורות כגון שהיה חכרם כבר נטוע ואח"כ זרע בצידו ונתגדל הפרי באיסור והזמורות שכבר גדלו בהיתר מותרין עד שיתוסף אחד ממאיתים. סמ"ע ימ.

¹⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז פח י

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

ותצא ותטול נכסיה עמה ויאמרו לו אפילו הוציא הרבה ואכל מעט מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל, לפיכך תקנו לו חכמים דין אחר כדי שלא יפסיד נכסיה, ואמרו המוציא הוצאות על נכסי מלוג של אשתו יתומה קטנה שהשיאה אמה ואחיה ומיאנה בו ולא אכל מעט או אפילו אכל מעט, רואין כמה הוציא וכמה השביח וכמה אכל ושמיין לו כארים שהרי ברשות ירד.

ואם הוא רוצה לטול הוצאה שיעור שבח¹⁷ מפני שהוא יותר ממה שנותנין לאריס שומעים לו¹⁸, ואם הוציא מעט ואכל הרבה מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל שהרי ברשות אכל. ודוקא בקטנה שהשיאה אמה ואחיה ומיאנה בו אמרו כן, אבל קטנה שהשיאה אביה ויוצאה בגט, דינה כשאר מוציא הוצאות על נכסי אשתו¹⁹.

ד. מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל ... הוציא ולא אכל ישבע כמה הוציא ויטול

נפלו²⁰ לאשה מעות במקום רחוק והוציא הבעל הוצאות להביאם, מחשבין הוצאות אלה כדין הוצאות על נכסי מלוג, ואם אכל מהפירות²¹ הפסיד כל הוצאותיו, אבל אם לא אכל רק מהקרן, והיינו מהמעות שהביא, דינו כלא אכל, ונוטל הוצאה כשיעור שבח²².

ה. מהיורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות שמין לו וידו על התחתונה

¹⁷ בית שמואל ב כתב דנוטל הוצאה אפילו כשהוציא יותר משבח עיין שם. אבל הסמ"ע סימן שע"ה ס"ק י"א ובס"י קע"ח ס"ק ד' כתב דאינו נוטל הוצאות אלא שיעור שבח ע"ש ועיין תשובת רמ"א סימן פ"ו

¹⁸ לבוש וכ"כ בהפלאה קונט"א שם וז"ל "דאם השבח הוא יותר מן ההוצאה וההוצאה אינה אפי' כשיעור שכר האריסי העיר, נוטל כארים. ואם ההוצאה הוא יותר משכר אריסי העיר אז נוטל הוצאה שיעור שבח. אבל אם ההוצאה יתירה על השבח אינו נוטל אלא שיעור שבח ולא יותר, וכן הדין ממש בשותף."

¹⁹ ח"מ שם ב

²⁰ שו"ע שם ח

²¹ לדעת הרמב"ם איירי שאכל מפירות קרקע שקנה באותן מעות, ולדעת הרשב"א והמאירי צ"ל שלקח מהמעות והתעסק בהם והרויח ואכל מאותו רווח.

²² ואיך מחשבין השבח, בשו"ע כתב ששמיין אלו המעות כמה שוין כאן יותר ממה שהיו שווין במקום שהיו תחילה, והוא מדברי הטור, וכעין פירוש הש"מ בשם הר"י יונה, אבל מדברי הרשב"א והמאירי משמע שכל הד' מאות חשיב שבח, שבמקומם לא היו שווים כלום, ואפשר דלא פליגי, שלפעמים שוים קצת ולפעמים אינם שווים כלום, וממילא גם זה נכלל בשומא שהזכיר בשו"ע. וכתב בח"מ (ס"ק טז) שכששמיין ונותנים לו הוצאה שיעור שבח מנכין לו מה שאכל מן הקרן, ופשוט הוא, שכל האוכל מקרן נכסי מלוג צריך לשלם, שלא פטרוהו אלא כשנגנבו או אבדו.

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

המשיבית נכסי חבירו שלא ברשות בעלים, יש אופנים שחייב הבעלים לשלם לו שכרו והוצאותיו²³, ודוקא כשנתכוין זה להשיבית, אבל אם לא נתכוין להשיבית, יש שאינו גובה אפילו הוצאותיו.

לפיכך היורד לשדה חבירו שלא ברשות ונטעה²⁴, או שנכנס לחורבת חבירו ובנאה, או שבנה בית על קרקע חבירו, אם היתה השדה אינה עשויה ליטע, או בנין שאינו עומד לבנות, נותן לו וידו על התחתונה²⁵, שאינו נוטל אלא הפחות שבשבה או בהוצאות, ואם בא בעל השדה והשלים הבנין או ששמר הנטיעות, וכיוצא באלו דברים שנראה שרעתו נוחה במה שעשה זה, נותן לו וידו על העליונה²⁶.

²³ וזהו דין היורד לשדה חבירו שלא ברשות, אלא שיש חילוקים בשיעור התשלום שנותן לו, לפי הנאתו של הנהנה, כמו שחילקו בין שדה העשויה ליטע לשדה שאינה עשויה ליטע, וכתב בערוה"ש סימן שעה סעיף יד, בכל מקום שאמרנו שצריך בעל הקרקע ליתן מעות להיורד שנטע או בנה, אם אין ידו של בעל הקרקע משגת, ואומר להיורד ישומו הקרקע מה שהוא שוה ויתן לי דמיה, שומעין לו, שלא אמרו חז"ל שיתן דמים להיורד אלא כשהוא רוצה בקרקע ואינו רוצה למכרה, אבל אם רוצה למכרה צריך היורד ליתן לו דמי הקרקע, ואם גם היורד אין ידו משגת, שמין הכל יחד ומוכרין לאחרים, וזה יטול דמי הקרקע וזה יטול כדינו, וזה דבר פשוט שאין כופין לבעל הקרקע למכור קרקעו (נראה כונתו כשאין ידו משגת וגם אינו רוצה למכור הקרקע), אלא שאם רוצה יכול לומר לו טול מה שעשית, ע"כ, והוא מדברי הלבוש. והחזו"א ב"ק סימן כב סק"ו כתב שאם נחייב את בעל הקרקע למכור שדהו. לקחה מדת הדין, שבודאי ניהא ליה שלא יטע ולא יצטרך למכור, אלא שלפי ראות עיני הדיין אם הרויח בעל השדה יתן לו ריוח בכל שנה ושנה, אלא שלפי מה שאמרו שיכול לומר לו עקור אילנך ולך, כל שלא אמר לו חייב לשלם ההוצאה, ואם אמר שבדיעבד ניהא ליה יתן בכל שנה ושנה. ובב"ב סימן ב סק"ו כתב החזו"א במ"ש הרא"ש בשם הראב"ד בבונה חורבת חבירו שדר בחורבה עד שיתן לו הוצאותיו ומשמע שאין יורדין לנכסיו, וכן ביורד לשדה חבירו, אף על פי שהוא חוב גמור, צ"ל שבחוב שנעשה בעל כרחו, כל שרוצה ליתן לו ההנאה בכל שנה אין כופין אותו, עיין שם,

²⁴ שו"ע ונו"כ חו"מ שעה א, ו, ז,

²⁵ ובשיעור ידו על התחתונה כתב רש"י שאם השבח יתר על ההוצאה נותן לו ההוצאה, ואם ההוצאה יתירה על השבח נותן לו את השבח, וכן סתימת הפוסקים בכמה מקומות, והבעל המאור והרא"ש כתבו בשם רב האי גאון שנוטל כפחות שבשכירות (בבעה"מ כתב פחות ממה שישומו בקיאים), וכתב הב"י בשם תלמידו הרשב"א דהיינו כשהשבח יתר על ההוצאה נותן לו הוצאותיו כולל שכרו כפחות שבשכירות, ובש"מ כתב בשם הר"ה שאפילו שכר זה פועלים ביוקר אין לו אלא כשכר פועלים בזול.

²⁶ שו"ע שם ג

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

אם היתה השדה עשויה ליטע²⁷, נותן לו וידו של הנוטע על העליונה²⁸, וכן כשהבנין עומד לבנות²⁹.

ו. חזינן אי בעל ארים הוא איסתלק ליה בעל אסתלקו להו אי בעל לאו ארים הוא ארעא לאריסי קיימא

בעל שהוריד ארים בנכסי מלוג של אשתו וגירשה קודם שנמל הארים את חלקו, אם לא ידע הארים שהשדה היא של נכסי מלוג, יש אומרים שנוטל אריסותו מן הבעל בכל ענין³⁰.

²⁷ פירש"י (ב"מ דף קא ע"א) שיפה לאילנות יותר מלזרעים, והיינו שבשדה זו ראוי יותר לנטוע אילנות מאשר לזרוע, ונראה דה"ה אם זרע וראויה לזרעים יותר מלנטיעה, והיינו שמה שעשה בשל חבירו עשה על צד היותר טוב שאפשר לעשות במקום זה, ולא הוזכר בראשונים אלא ענין השדה, ולא הוזכר דעת בעל השדה, ומסברא נראה שאף בשדה הראויה ליטע, אם ידוע שאדם זה אינו רוצה ליטע, הו"ל לגביה שדה שאינה עשויה ליטע.

²⁸ בשו"ע כתב אומדים כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו לנטועה ונוטל מבעל השדה, והוא מדברי הגמרא (ב"מ דף קא ע"א), והרמב"ם (פרק י מה' גזילה הלכה ז) גבי יורד ברשות כתב שידו על העליונה, ופירש שאם ההוצאה יתירה על השבח נוטל ההוצאה ואם השבח יתר על ההוצאה נוטל השבח, ואילו גבי יורד שלא ברשות נקט לשון הגמרא כמה אדם רוצה ליתן וכו', ולכאורה משמע ששני שיעורין הם, אבל המ"מ כתב ששיעור אחד הוא. והסמ"ע סק"ז כתב וז"ל, דע שלשיטת רש"י והרא"ש בכל מקום שידו על העליונה, אם השבח יתר על ההוצאה נוטל בשבח כשאר שתלי העיר, ואם ההוצאה יתר על השבח נוטל כל ההוצאה אף על גב דלא נהנה כלום. ועיין פתחי חושן חלק ה פרק ח הערה לו שהאריך בזה בשיטות הראשונים.

²⁹ שו"ע שם ז ובבנין נראה דלכו"ע לא שייך שיתן לו כשתלי העיר, אלא שנראה שנותן לו כקבלן המרויח גם ריוח קבלני, ולכה"פ כמעולה שבשכירות, ומשמע בשו"ע שם סעיף ו וסעיף ז שסתם חורבה כאינה עשויה לבנות וסתם חצרות עשויות לבנות, ואף להוסיף בהם בתים ועליות. פתחי חושן שם לח.

³⁰ רמ"א אבהע"ז פח יב ביאר הפרישה שדינו כדין השוכר את הפועל והראהו לעשות בשל אחרים, דקיי"ל בחו"מ (סימן שלו סעיף א) שחייב לשלם לפועל כפי שפסק עמו וחזור ונוטל מבעה"ב מה שהנהגו, וגם בזה כתב הח"מ (ס"ק כב) שדין הבעל עם האשה דתליא באכל או לא כמו שנתבאר לעיל, וכתב הב"ח שהרמב"ם אינו מחלק בכך אלא שהחילוק הוא אם הבעל ארים או לא, ולהרא"ש אם לא ידע שהשדה של נ"מ אין הוא מחלק בחילוק דלהלן.

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

אם הבעל עצמו ארים דין הארים כדין הבעל³¹, ואם אין הבעל ארים שמין לו כארים³².

דף פ:

**ז. איתתא דעיילת ליה לגברא תרתי אמהתא אזל גברא נסיב
איתתא אחריתי עייל לה חדא מנייהו ... צווחת לא אשגח
בה ... משום ריוח ביתא והא קא ריוח**

אשה³³ שהכניסה לבעלה שני עבדים או שתי שפחות או יותר, ויש לבעל עוד אשה אחרת, יכול הבעל לכוף מקצת העבדים או השפחות שיהיו משמשים אותו גם בבית האשה האחרת, מפני שיש בזה ריוח ביתה של בעלת העבדים, שכל זמן שהעבדים או השפחות משמשים בעלה היא אינה צריכה לשמשו, לפיכך דוקא שישמשוהו אצל האשה האחרת יכול לכופם, אבל לשמש את האשה האחרת לבדה אינו יכול לכופם³⁴. ואין חילוק בין שהיו עבדי מלוג בין שהיו עבדי צאן ברזל. אבל אינו יכול להוליכם לעיר אחרת שלא מדעת אשתו אפילו לשמש אותו, שכשהם בעיר אחת אף על פי שמשמשים אותו בבית אחר, אחר שיגמרו שימושם אפשר להם לבא אצלה לשמשה לסייע השפחות האחרות, מה שאין כן כשהיו בעיר אחרת.

³¹ שו"ע שם, שלא ירד אלא ע"ד הבעל ושמין לו וידו על התחתונה, והיינו שאינו נוטל כארים, אלא הוצאה שיעור שבה, כן הוא בשו"ע, וביאר הח"מ (שם) שאין ארים של הבעל עדיף מבעל עצמו, וה"ה אם אכל הבעל אין לו כלום, ונראה שאין לו לא מן האשה ולא מן הבעל, ובטור כתב שיכולה לומר לו אם לא ירדת היה הוא עובדה, וגם מן הבעל לא יטול דכיון שידע שהוא של האשה ולא התנה, אדעתא דהכי נכנס שיסתלק כשיסתלק הבעל, ולפי"ז לדעת הרמב"ם שאינו מחלק בין ידע הארים שהוא של אשה או לא ידע, א"כ עכ"פ כשלא ידע לא שייך טעם זה, ולפי"ז יוכל לתבוע מן הבעל, וצ"ע. וכתב בח"מ (שם) שה"ה אם הארים אכל מעט לא יטול כלום, שדינו כדין הבעל, ובבי"ש (ס"ק כב) מפקפק בזה, שאפשר שלגבי ארים לא אמרינן כן. פתחי חושן חלק ט פרק ח הערה צז

³² שעל דעת הקרקע ירד, ובטור כתב שאז היה השדה עומד להעמיד בה ארים, ונוטל שכרו כפי שהתנה עמו הבעל למחצה או לשליש או לרביע, ואינו תלוי בשיעור ההוצאה, ומשמע שנוטל מהאשה, ואף אם אכל הבעל, דהוי כאילו היא הורידה אותו, וצ"ע. פתחי חושן שם צח

³³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז שם יט

³⁴ בטור והמגיד משמע לרמב"ם יכול ליחד השפח' לאשתו אחרת לשמש אותה בבית אחרת וכן משמע מהרי"ף לפ"ז ה"ה דיכול למכור קצת מפירות ולהרא"ש אינו רשאי אבל לשמש אותו יש לומר לכ"ע רשאי וגלמא וכד"ג דפירות שלו הוא השימוש יכול להשתמש בו אפילו בבית של אשתו אחרת רשב"ץ. ב"ש מא

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

**ח. והלכתא בעל שמכר קרקע לפירות לא עשה ולא כלום ...
משום רווח ביתא ... ארעא דמקרב למתא ... בעל אריס
הוא ... זוזי וקא עביד בהו עיסקא**

אין הבעל יכול למכור נכסי מלוג של אשתו בין קרקע ובין מטלטלין³⁵, ואף אם מכר לא עשה כלום, ואפילו הוא עצמו יכול לבטל המכירה³⁶,

אפילו קרקע לפירות³⁷ אינו יכול למכור³⁸. וכגון שרצה הבעל למכור קרקע של נכסי מלוג לאחר לשנים מרובות, שיקח הפירות בכל שנה ושנה, ומקדים לו המעות לכל השנים, אין שומעין לו אפילו אם הקרקע קרוב לעיר ויכול הבעל לעיין בו בכל יום שלא יפסידנו הלוקח, אפ"ה אין שומעין לו משום ריוח ביתה³⁹, פירוש שטוב הוא לה יותר שישאר הקרקע בידו וברשותו לקחת ממנו קצת פירות בכל שנה כדי שיהיה הוצאות הבית מרווחת, שאם מוכר הפירות לשנים מרובות ונוטל הדמים ביחד לכמה שנים אין רווח ביתה.

אבל יכול למכור הפירות בכל שנה ושנה אחר שליטון, שהרי יש רווח ביתה בכל שנה ושנה. וכן אם ימכור פירותיו אפילו לשנים מרובות ועושה סחורה במעות גם כן יש ריוח ומותר.

יש מי שאומר שאם הקרקע רחוק הרבה מן העיר שאין דרך להביא משם הפירות לבית ומכר הפירות לשנים מרובות, מכורין, אף על פי שאם היה מוכר הפירות בכל שנה ושנה היה לו רווח

³⁵ שו"ע ונו"כ שם צ"י ורמ"א יד. ובקצש"ע (סימן קפב סעיף יא) כתב שאסור לקנות מאיש תבשימי האשה ומלבושיה כשיש לחוש שמוכרם שלא מדעתה, ובכסף הקדשים (סימן שנו על הש"ך סק"ד) מסתפק במוכר בגדי אשתו אם יש בו תקנת השוק, כיון שניכר שהם בגדי אשה, או אפשר דמסתמא מוכר ברצונה.

³⁶ ובבי"ש (ס"ק מז) כתב שאף אם מתה יכול לבטל המכר, אף על פי שעתה הוא היורש, מ"מ בשעת מכירה לא היה לו בקרקע כלום, ולא דמי למכרה היא נ"מ או נצ"ב שי"א שאם נתאלמנה או נתגרשה המקח קיים, כמ"ש הרמ"א, דהתם הגוף שלה, ואחר מיתתו תחזור הקרקע אליה.

³⁷ שו"ע ונו"כ שם פה יז יח

³⁸ כתב בח"מ (ס"ק מב וס"ק מג) דהיינו דוקא כשמוכר גוף ופירות, אבל יכול למכור פירות מהיום וקרקע לאחר שתמות ויירשנה, והוי דומיא למוכר קרקע זו שאירש מאבא, כמבואר בחו"מ (סימן ריא סעיף א), והיינו לדעת הרמ"א שפסק כר"ת דבבכה"ג מהני.

³⁹ בש"ך (חו"מ סימן קיא סק"ב) כתב בשם סה"ת שאם אחר נתן לה קרקע נ"מ אין בע"ח של הבעל גובה ממנה, ואפילו מהפירות אינו גובה, משום רווח ביתא, והיינו שגם הפירות משועבדים לה, ואם הבעל נתן לה קרקע קודם שלוחה, דקיי"ל שקנתה ואין הבעל אוכל פירות, ג"כ אינו גובה מהפירות שלה, אלא שהש"ך מפרש בדברי הסמ"ע (שם סק"ב), שאם התנה כשנתן לה שהוא יאכל פירות, בע"ח גובה מהפירות, אבל לא מהקרקע, וביאר הנה"מ (סק"א) דכיון שהשאיר לו זכות בפירות, אין להם דין פירות נכסי מלוג, אלא שלו ממש, עיין שם.

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

ביתא בדמים, כיון שהוא רחוק עד שאין יכול להביא הפירות לבית, ועריך להוציא יציאות לטרוח בכל שנה ושנה, טוב יותר למכרו לפירות לשנים הרבה בבת אחת.

בזמננו שהרבה בתים רשומים על שם שני בני הזוג, ומכר הבעל לבד כל הבית, יש לדון אם המקח קיים עפ"י דין תורה, ואם לא מיחתה, יש לדון אם יש לומר דמסתמא ברשותה עשה, אמנם אם הוברר שאינה שלה כלל, אלא מסיבות אחרות רשם הבית גם על שמה מכירתו מכירה⁴⁰.

אם נפלו לה כספים והוא רוצה לעשות סחורה בהם, ולא ליקח הקרקע, אין שומעין לו שהקח עריך להיות קיים לאשה⁴¹.

ט. שומרת יבם שנפלז לה נכסים שמוכרת ונותנת וקיים

נפלו לה⁴² נכסים בעודה שומרת יבם, מוכרת ונותנת וקיים, שאין ליבם בהן כלום עד שיכנוס, ואפילו עשה בה מאמר, (קידושי כסף או שטר) שאין מאמר קונה ביבמה כלום אלא ביאת יבום, והוא הדין שאם נשארה אלמנה מן האירוסין ונפלו לה נכסים בעודה ארוסה, שמוכרת ונותנת וקיים, דלא עדיף יבם מבעל.

אין ליבם פירות בנכסי מלוג של שומרת יבם מפני שהם שלה, ואין שמיין אותה לבעלה ואינה רשאי להוציאן, אלא שנכנסין עמה לרשות הבעל כשהיא נכנסת תחת פרקונה שחייב בה הבעל ויוצאת עמה כשהיא יוצאת ממנו, ועכשיו שמת בעלה ועדיין לא נכנסה לרשות יבם הרי הן שלה ואין ליבם בהן כלום, שהרי אינו חייב לפדותה.

אבל בנכסי צאן ברזל שהכניסה לאחיו בנדוניה יש אומרים שיש ליבם בפירותיה המחצה, ויש אומרים שגם בהם אין לו פירות כלל עד שיכנוס, לפיכך אין היבם חייב לא בפרקונה ולא ברפואתה ולא בקבורתה עד שיכנוס.

י. מתה ... נכסים בחזקתן וכתובה בחזקת יורשי הבעל נכסים הנכנסים והיוצאים עמה בחזקת יורשי האב

⁴⁰ שלבאורה נראה שאף החלק הרשום על שמה אינו שלה לנמרי, אלא או נ"מ או נצ"ב, ואם היא מוחה מתחלה שלא ימכור, נראה פשוט שהמכר בטל, ואף החלק שלו, כיון שאין החלקים מסוימים, ולא דמי לשותף שמכר חלקו לבד (שוב התבוננתי דאפשר שחלקו מכור לדעת קצת פוסקים, אם הלוקח מתרצה בחצי הבית פתחי חושן שם הערה צט).

⁴¹ ח"מ שם מב

⁴² שו"ע ונו"כ שם קס ה ו

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

שומרת יבם שמתה⁴³, יורשיה יורשים נכסי מלוג מפני שהם שלה, וחצי נכסי צאן ברזל נותנים לה ג"כ, ויורשי הבעל עיקר כתובתה ותוספת וחצי נכסי צאן ברזל האחר, שמשום דמספקא להו לרבנן של מי הם חלקה ביניהם, ויורשי הבעל חייבים בקבורתה תחת ירושתה. ויש אומרים דנכסי צאן ברזל הם כולם בחזקת יורשי הבעל כמו הכתובה, שהרי הם בידם ובחזקתם כמו עיקר הכתובה, ומספיקא לא מפקינן מינייהו. וכל זה במקום ובזמן שאין כופין לחלוץ, אבל במקום ובזמן שכופין לחלוץ א"כ לא היתה ראוייה להתייבם, לפיכך יש אומרים שאין הנכסים בחזקת יבם, ולכך אם מתה אינה יורשה⁴⁴.

יא. הניח אחיו מעות ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות התלושין מן הקרקע ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות

הניח אחיו⁴⁵ מטלטלין כגון מעות או פירות בין מחוברין בין תלושין, ימכרו וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות והגוף יהיה קיים לשיעבוד כתובתה.

ואפילו היה הוא חייב לאחיו מנה, לא יאמר הואיל ואני יורשו אחזיק במה שבידי, אלא מוציאין אותו מידו⁴⁶ וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות, שהרי עכשיו נוסחאות כל הכתובות הנהוגין בינינו כתוב בהן שיעבוד מטלטלין אנב מקרקעי, ואם כן כל נכסי המת משועבדים לה בין קרקע בין מטלטלי בין חובות אליבא דכ"ע, וילקח בהן קרקע לשיעבוד כתובתה והוא אוכל פירות, מ"מ כל זמן שלא כנסה אין נותנין הנכסים לידו אלא מוציאין כל המטלטלין והמעות מידה ונותנין אותו ליד ב"ד או לאפוטרופוס, ואם יש בהן קרקעות היבם אוכל פירות.

⁴³ שו"ע ונו"כ שם ז

⁴⁴ ב"ש הביא פוסקים הרבה דס"ל דיורש אף למנהג דכופין לחלוץ ע"ש ובתשובת שבות יעקב ח"א סי' קכ"ד פסק דבזה"ז אין ליבם שום זכות בנכסים אם מתה בין אם הוא בחר או נשוי ע"ש.

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שם קסח ד – ו

⁴⁶ אף על גב דאחיו אינו כאן אי"ל לאו בעל דבר ידידי את דמוציאין ממנה מדר"נ שהוא חייב לה כתובה אף על גב דהוא יורש את אחיו מ"מ א"י למהול החוב לנפשי' וכמ"ש בתוס' והרא"ש והר"ן שם ס"פ האשה, ומה נ"ל לכאורה אם הניח אחיו כדי כתובה תו אין מוציאין ממנו החוב שחייב לאחיו דהא יכול לומר לאו ב"ד ידידי את ומדר"נ לא שייך כאן מאחר דהניח כדי כתובה אף על גב דע"פ הדין משועבד לה כל נכסי בעלה אף שהם שוים יותר מסך כתוב' מ"מ להוציא מדר"נ לא שייך מאחר דיש לנכות כתובתה. ב"ש שם ד

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

וכן אם תפשה היבמה מנכסי בעלה הראשון, מוציאין אותן מידה וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות, דאין תפיסתה כלום שאין לה עליהם אלא שיעבוד כתובתה, שלא נתנה כתובתה לגבות מחיים, וכל זמן שהיבם קיים הרי הוא בעלה, ואין לה לגבות שום דבר מכתובתה אפילו מנכסי בעלה הראשון, אלא שיש לה עליהם שיעבוד כתובה, לכך מוציאין מידה וילקח בהם קרקע וישתעבדו לכתובתה והוא אוכל פירות.

יב. כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר בלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון

כתובת היבמה⁴⁷ על נכסי בעלה הראשון, ואין לה שעבוד כתובתה על נכסיו של היבם ויכול הוא למזכרם בכל עת שירצה, שלא מצינו שהטיל עליו הכתוב על היבם ליתן לה מוהר ומתן. אולם אם לא הניח בעלה הראשון נכסים תקנו חכמים, שתהא לה שיעבוד כתובה על נכסיו, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה.

⁴⁷ שו"ע ונו"כ קסח ג ח ט